

Vriendenkring

*Maandblad van de Nederlandse Quakers.
Het Religieus Genootschap der Vrienden
95^e Jaargang, nr. 11 december 2024*

Themanummer

‘Licht’

Licht op de herfst bladeren van de beukeboom.

Herfst Beelden

(foto's redactie)

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs: Nederl.: **€30,00 per jaar**
Dit moet binnenkort verhoogd worden, in verband met sterk verhoogde portokosten. Wil je vast meer overmaken? Doe dit dan op onderstaande bankrekening.

Internationaal: Europa en Wereldwijd: €75,00 per jaar.

Email abonnement. (PDF) €5,00 per jaar

Nieuwe abonnee? Welkom! Kijk even op onze website om je op te geven: www.quakers.nu/vriendenkring. Je kunt op de website direct alle benodigde informatie invullen.

Het gebeurt helaas weleens dat abonnees vergeten te betalen.

Maak daarom van de betaling van het abonnement een periodieke overmaking.

Bankrekening: **NL65 TRIO 0212 3772 64**

t.n.v. Quakers met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'.

Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U.

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM, Zwolle,.

Email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid: Els Ramaker

Correctie: Hylkia, Els en Frieda Oudakker.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15e van iedere maand! (Tenzij anders afgesproken).

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt. Bezoek daarom geregeld de Quaker website: www.dequakers.nl

De Nederlandse Quakers hebben, naast de website quakers.nu (waarop de Vriendenkring te vinden is), ook een Facebookpagina “Quakers Nederlandse Jaarvergadering” voor berichten en een besloten Facebook-groep “Nederlandse Jaarvergadering” voor onderling gesprek, ook met Vriendenkring- abonnees. Lid word je met de betreffende knop op [facebook.com/groups/ 820840817925912](https://www.facebook.com/groups/820840817925912)

Inhoud

Herfst Beelden.....	2
Het licht laten stralen.....	5
Geestelijk Licht	6
Duisternis is niet het laatste woord	7
In memoriam Michaël de Wilde.....	8
In Memoriam Michiel de Wilde (2)	10
Innerlijk Licht en Liefde.	12
De schaduw van ons Quakerisme	14
Licht als Liefde	16
Het Licht als verbindingspunt.....	17
Licht.	18
Licht in Europa.....	21
Quakers en het Licht	22
Morgenlicht.....	24
Lichtgevend in de morgen.....	25
Licht voor vluchtelingen	26
Muziekweek in Maison Quaker à Congénies met Loes en Eli.....	27
Maak je geen zorgen	28
Vredespelgrim, zomaar een herinnering	31
De World Plenary meeting 2024:.....	32
Het meest humane asielbeleid ooit.....	35
Nooit meer is nu.....	39
Vrienden in het hele land	41
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?.....	42
Invalide zijn én geconfronteerd met genocide	43
Herfstlicht	44

Retraite 31 januari, 1 en 2 februari 2025. Thema: Inspiratie, expiratie.

Inademing, uitademing. Wat wordt je ingeblazen, wanneer, hoe, door wie, wat? Wat is je eigen rol daarbij? En wat doe je ermee? Wat heeft het met spiritualiteit te maken? Een weekend bewust met je adem bezig en wat die adem met je (spiritualiteit) doet. Zingend met elkaar, en andere creatieve activiteiten die je blij maken. De quakerretraite wordt weer gehouden in het Willibrordklooster in Doetinchem. We hebben ons eigen programma, waarin ook ruimte is om met de diensten van de monniken mee te doen. Je hebt je eigen kamer met douche en toilet. En dankzij een bijdrage van de jaarvergadering hebben we de prijs op € 200,- kunnen houden. Iedereen is welkom. Je kunt je opgeven bij secretariaat@quakers.nu.

Het licht laten stralen

Dit thema 'Licht' heeft veel Quakers geïnspireerd. Ze hebben hun beleving onder woorden gebracht voor dit nummer. Misschien herken je er iets van je eigen beleving?

'Licht' is iets dat we met onze ogen kunnen zien, maar ook innerlijk kunnen voorstellen of ervaren. Voor mij betekent dat 'iets wat mooi, inspirerend, alles omvattend is'.

Ik herken drie perspectieven die het Licht mij geeft. Het eerste perspectief is het persoonlijke vanuit de diepte die het mij duidelijk maakt of ik iets wel of niet goed mag vinden. Het gaat ver boven mijzelf uit. Het belicht wie ik ben en wat ik doe. Wij hebben net een elektrische auto gekocht, omdat onze oude auto niet meer door de APK kwam na 23 jaar. In het 'Licht' lijkt het goed dat we niet meer de lucht die we inademen vervuilen met onze vieze diesel, maar toch zit er schaduwkanten aan van luxe, en van al die mensen die dit niet kunnen, omdat ze in Afrika, Zuid-Amerika of Azië wonen of in de Lithium mijnen werken.

Het tweede perspectief is het 'Licht' in de ander zien. Wie is die ander dan? Ik denk aan mijn naasten, vrienden, burens, maar ook aan onze vrienden in Gaza en de Westbank, in Israël en in Mozambique en aan al die mensen die we in de wereld hebben ontmoet. In hoeverre is het innerlijke licht van hen hetzelfde of lijkend op dat van mij? Dat gaat ver boven mijn invoelend vermogen uit! Vandaag na de meeting in Bennekom sprak Ibrahim Ahmed, de imam van de Ahmadiyya Moskee in Nunspeet. Boeiend om te ervaren hoe ik de intenties van deze moslims eerlijk kan meevoelen! Hun vredesboodschap roept heel veel positieve gevoelens bij mij op. We kunnen daarin heel veel samen doen. Sommige aspecten van hun geloof vind ik moeilijk. Maar mijn wereld en die van hen verschilt zoveel! Hoeveel stappen achteruit moet ik zetten om van een afstand hen echt eerlijk te kunnen begrijpen. Dat vraagt om luisteren en inleven.

Dan komt het derde perspectief, om naar het innerlijk Licht te kijken. Het is vanuit een denkbeeldige helikopter, alle oordelen loslaten, zo objectief mogelijk voelen en kijken. Dan komt bij mij het beeld van mijn eigen moeder die ook een hoofddoekje droeg en zich zeer geëmancipeerd heeft ontwikkeld. Hoe gaan historische ontwikkelingen als het gaat om mannen en vrouwen gelijkwaardige rechten te geven? Veel vragen dus!

Ik wens je veel vragen, inspiratie en perspectieven toe bij het lezen.
Sytse Tjallingii (eindredacteur)

Geestelijk Licht

spreuk van Rudolf Steiner ingezonden door Joke Hofman

*In het keerpunt van het nieuwe tijdperk
verbond het geestelijk licht van de wereld
zich met de stroom van de aardse wezens;
de duisternis van de nacht heerste niet langer
helder daglicht lichtte stralend op in de zielen der mensen.
Licht dat verwarmt de harten van arme herders
Licht dat wijze koningshoofden verlicht.
Goddelijk licht, Christus zoon
verwarm onze harten
laat geestelijk licht schijnen in onze hoofden
dat goed worde wat wij vanuit de diepte van ons hart en
vanuit de wijsheid van ons hoofd doelgericht kunnen volvoeren.*

Duitse tekst op blz 18 in de bijdrage van Joke over het Licht

Duïsternis is niet het laatste woord

Door David Mackauley, ingestuurd door Joke Hofman

*We vormen een cirkel van hoop,
We geven de vlam aan elkaar door.
Als mijn kaars uitgaat, zal de jouwe hem aansteken.
Samen maken we een helder licht.
Elke kaars belooft:
Duïsternis is niet het laatste woord.*

Originele tekst:
*We form a circle of hope,
We pass the flame to one another.
If my candle goes out, yours will light it.
Together we make a bright light.
Each candle promises:
Darkness is not the last word.*

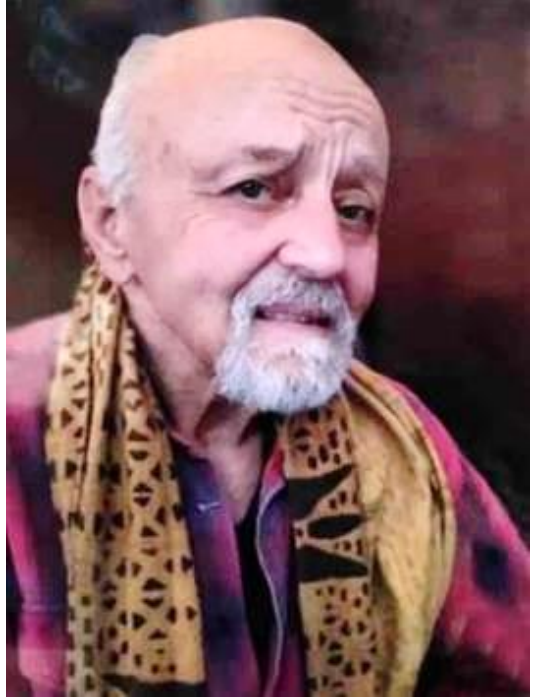
In memoriam Michaël de Wilde

(1943 – 2024).

Door Kees en Hylkia Nieuwerth

Michaël – of Mischa zoals hij ook wel genoemd wilde worden – was een zachtmoedige zoeker. Hij voelde zich enerzijds aangetrokken tot de mystiek van de Russisch-Orthodoxe kerk en haar contemplatieve iconen - die hij zelf ook schilderde. Anderzijds voelde hij zich ook aangetrokken tot de mystiek en de Stille Samenkomst van de Quakers.

Jarenlang woonde hij eerst in Groningen en bezocht beide geloofsgemeenschappen daar. Vervolgens verhuisde hij naar Deventer en speelde er een sleutelrol bij de oprichting van de

Deventer Quaker groep. Teruggekeerd naar Groningen kwam hij weer regelmatig naar de Quaker samenkomsten. Hij en Ineke Wortelboer verloofden zich en ze vulden elkaar goed aan. Na verloop van tijd vroeg ook Ineke het lidmaatschap van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers) aan. Echter, terwijl de aanvraag door de NON Maandvergadering in behandeling genomen werd kwam Ineke – tot groot verdriet van Michaël en ons allen – te overlijden. Op 13 maart 2014 werd er een mooie afscheidsdienst voor haar gehouden in de Lutherse kerk in Groningen.

Michaël bleef trouw de Quaker samenkomsten in De Poort in Groningen bezoeken. Maar nadat hij verschillende keren thuis viel werd hij in een verzorgingstehuis in Haren geplaatst. Tot op het laatst wilde hij graag gehaald worden om naar de meeting te gaan. Omdat hij steeds slechter ter been was kon

Licht, licht, alles wordt licht

tekst op de kaart van het overlijden

dat uiteindelijk niet meer. Wij kregen bericht van zijn jongere broer Hendrik dat Michaël op sterven lag en brachten hem nog een bezoek. Hylkia en ik geloven dat hij nog gevoeld en gemerkt heeft dat wij bij hem waren.

Zondag 3 November is hij na een kort ziekbed weggeleden uit het leven.

Een afscheidsdienst werd op 8 november gehouden door de familie in de mooie kerkzaal van de Lutherse Kerk in Groningen. Een aantal Vrienden konden deze dienst bijwonen.

Eén van Michaël 's broers, zijn zus, neven en nichten en hun kinderen en enkele vriendinnen haalden herinneringen op afgewisseld met mooie (door Michaël zelf uitgekozen) muziek.

Geboren in het West-Friese Wognum als kind van een vrijzinnige predikant vond hij het protestantisme eigenlijk maar koud en kaal. Zingevingsvragen en het 'naar binnen keren', zichzelf verdiepen waren wezenlijk voor hem. Lezen en boeken vormden een bevrijding voor hem en daarbij hielp de bibliotheek in zijn ouderlijk huis voorzien van maar liefst 4000 boeken! Het resultaat was dat hij een 'onbedwingbare lust had mensen wijzer te maken'. Gememoreerd werd dat hij deelnam aan zowel de diensten van de Russische-Orthodoxie, als die van ons Quakers, maar ook aan 'sacred dance' deed, de IONA-gemeenschap ondersteunde, dat hij schilderde en tekende, gedichten schreef – bij voorkeur in de vorm van Haiku's.

Hij droeg een gebroken gewoontje, was actief bij de Pacifistisch-Socialistische Partij en later de Partij van de Dieren en raapte vaak zwerfvuil op van straat. Een pionier van de eenvoudige levensstijl. Een vriendin – die een aantal van zijn Haiku's voorlas – zei 'je hebt me geleerd hoe eenvoudig schoonheid kan zijn': een kamperfoelie bes voor het raam werd omschreven als 'hun gedeelde geheim'. Een neef zei dat in zijn herinnering een bezoek

het podium in de Lutherse kerk met de kist, bloemen en lichtjes

aan zijn oom doordrongen was van ‘de geur van wierook, bijenwas en boeken en dat voor Michaël alle dingen om ons heen iets heiligs hadden. Tijdens zo’n bezoek hadden ze aan enkele goede woorden genoeg. Het thema van de dienst was ‘mijn beker vloeit over – juist in eenvoud schuilt een weelde’ ontleend aan Psalm 23 ‘De Heer is mijn Herder’, waarin staat ‘ik keer terug naar het huis van de Heer’. Op de kaart stond dan ook ‘Michaël is thuisgebracht’.

Wij hoeven hem niet langer in het Licht te houden, God omringt hem nu met Licht.

In Memoriam Michiel de Wilde (2)

Door Martine Kuipers

Op 8 november hebben we in de Lutherse kerk in Groningen afscheid genomen. Michiel heeft bij zijn geboorte een mooie bijbelse naam Michaël mee gekregen. Niet een doopnaam want zijn ouders waren Doopsgezind, dus hij zal niet als baby gedoopt zijn. In de loop van zijn leven heeft hij zelf diverse varianten gekozen en verschillende mensen hebben in verschillende situaties deze varianten gebruikt. Ik heb hem altijd met Michiel aangesproken.

Hendrik zei aan het begin van zijn toespraak: ik zal hem hier Michiel noemen. Daar zal hij zijn redenen voor hebben gehad. Ik ken hem als Michiel van Michaël de Wilde.

Hij was een maand eerder nog bij onze wijdingssamenkomst en toen merkten we dat zijn conditie wel heel erg verslechterd was. Zijn broer Hendrik is overgekomen uit Portugal en bleef de laatste 2 weken bij hem.

Op de rouwkaart konden we zien dat Michiel opgroeide in een gezin met 2 broers en 2 zussen. Op de voorkant staat een tekening

'Mijn beker vloeit over' schets van Michiel

van Michiel met een beker en de tekst “mijn beker vloeit over” (psalm 23). Er zijn meer teksten afgedrukt: “Licht, licht, alles wordt licht”; en “overvloed ligt altijd binnen mijn bereik, mijn beker vloeit over, juist in de eenvoud schuilt de weelde”. Ik herinner me dat Michiel in de Meeting een keer psalm 23 helemaal voorlas met als toelichting: dit doe ik thuis ieder jaar op

mijn verjaardag.

Hendrik sprak over hun jeugd in de pastorie met een vader die naast veelvuldige huisbezoeken heel veel tijd in zijn studeerkamer doorbracht. Hendrik, die zich gnosticus noemde, en Michiel hadden veel gesprekken over religie en spiritualiteit. En met hun broer Jan Anne, die in Parijs woonde, gebeurde hetzelfde, maar dan vanuit RK perspectief. We maakten mee hoe kleinkinderen van de zus kaarsen aanstaken bij de kist. Op het podium brandden trouwens al ontelbare theelichtjes. Michiels wens volgend stonden naast de kist tafeltjes met handgeborduurde kleedjes, door hemzelf gemaakte engeltjes van klei, een Russisch icoon, en in de kist een foto van zijn geliefde Ineke naast Michiel die geheel in een lijkwade was gewikkeld.

aquarel van een bloem gemaakt door Michiel

Een oomzegger las een gedicht van Michiel voor, een andere liep vervolgens naar de kist en sprak daar een gebed uit dat ze als kind van hem geleerd had. Michiels jongere zus declameerde enkele haiku's die hij zelf geschreven had. Zo kregen we een gevarieerd beeld van het spirituele leven van Michiel en de vele manieren waarop hij het vorm gaf. Daar kunnen we nog aan toevoegen dat Michiel nauw betrokken was bij de Russisch orthodoxe kerk, bovendien de Remonstrantse kerk bezocht en tevens actief lid gebleven is van de Doopsgezinde Broederschap waarin hij opgroeide. Ik kwam Michiel soms tegen bij sacred dance, o.a. in de Lutherzaal, dat is ook waar hij zijn geliefde Ineke leerde kennen.

De viering werd afgesloten met een korte stilte in de Quaker traditie. De aanwezigen was gevraagd om aan het eind elkaar de hand te geven en een kring te vormen. Tot mijn verrassing werden daarbij vogelgeluiden afgespeeld, eigenlijk vond ik het wel prettig. Na alles wat tijdens de viering gedeeld was voelde ik een sterke verbondenheid met de familie en Vrienden van Michiel.

Toevoeging van de redactie: Ook op de kaart van het overlijden staat de naam Michaël en de naam Michiel.

Innerlijk Licht en Liefde.

Door Peter van Leeuwen

Vanavond (7 november) had ik een zoom-gesprek met een Belgische tiener, die voor een schoolwerkstuk over de Quakers mij onder andere vroeg wat “Innerlijk Licht” was. Mijn noodzakelijkerwijze spontane antwoord was: “je mag het als een synoniem voor God zien.” “Als ik samen met anderen stil ben, gaat mij soms een lichtje op, dan voel ik een oplossing voor iets wat me eerder dwars zat”. Ik voegde nog zinnen toe over “ingevingen van liefde en waarheid”.

Nu, na die zoom, kan ik er wat rustiger over nadenken: Ook als ik alleen ben kan ik contact hebben met het “Innerlijk Licht” en kan mij een ingeving van liefde en waarheid ten deel vallen. Juist omdat voor mij het goddelijke alles te maken heeft met Liefde, associeer ik “Innerlijk Licht” nogal met warmte en liefde.

Een paar voorbeelden: Op 11 augustus waren we met 20 mensen via een groot scherm (in Quaker House Brussels) verbonden met de Quaker Wereld Vergadering in Zuid Afrika. Toen er in Zuid Afrika gedanst werd, dansten wij spontaan mee!

Op 8 september was er een wijdingsamenkomst op de grensbijeenkomst in Duitsland. Een Ierse vrouw stond op en zette een lied in. Een Duitse vrouw stond daarna op en zong spontaan een tweede stem. Ik hield het niet droog bij deze ontroerende klanken! Steeds wanneer ik in een staat van liefde leef, voel ik me ook verbonden met “Innerlijk Licht”.

Die “flow” kan er ook zijn als ik als taalcoach plezier heb met een cliënt. Ook dat we ons team in Brussel (www.QCEA.org) mogen blijven steunen geeft me regelmatig veel voldoening. De verbinding met Innerlijk Licht kan in elke wijdingsamenkomst optreden, maar ook daarbuiten.

Wat is voor mij nou de essentie van de Quakers? Ben ik wel een Quaker? Liever hoor ik: een “kind van God”, want dat zijn alle mensen, en het legt

Logo van de Wereld Quaker Vergadering in Zuidelijk Afrika 2024

bovendien de klemtoon op het belangrijkste. Maar goed dan, de essentie van mij als Quaker:

Ik voel een dreigend tijdsgewricht. Alsof we met die escalerende oorlogen in een soort 1938 leven. Amerika lijkt een “weird country” te zijn geworden. De klimaatdreiging belooft dat dit jaar het warmste jaar ooit zal zijn! Allemaal somberheid. Een zieke wereld!

Ik klamp mij vast aan de tekst uit “Open Innerlijke deuren”, bladzijde 14 maart: Wanneer ik wil helen, oppassen niet door de ziekte besmet te raken! Dus voor en vanuit liefde blijven leven en werken, ook in een zieke wereld! Ook put ik hoop uit het visioen van George Fox:

“Ook zag ik dat er een oceaan van duïsternis en dood was, maar een oneindige oceaan van licht en liefde, die over de oceaan van duïsternis stroomde. En ook daarin zag ik de oneindige liefde van God”

Quakers geloven dat er geen kerken of dominees nodig zijn omdat iedereen het eigen innerlijke licht van God ontvangt.

De schaduw van ons Quakerisme

Door Wim Nusselder

In 1985 schreef ik:
“Quaker worden was voor mij ... het besluit ... om mijn ideeën en mijn handelen te delen met (andere) Quakers, zodat ze me zouden kunnen helpen om die ideeën en dat handelen beter in overeenstemming te brengen met mijn (onze) idealen.”

Quaker Meeting

Destijds sprak, schreef en dacht ik nog in termen van ideeën en idealen als leidraad voor mijn leven.

Inmiddels heeft onze specifieke vorm van ‘godsdienstoefening’ me veranderd: het me oefenen in het me open stellen voor en volgen van goddelijke leiding. Iedere deelnemer die zich ‘Geroepen’ voelt kan in een stille ‘wijdingsbijeenkomst’ opstaan en wat zeggen. In een uur kunnen dat tien mensen zijn, maar ook niemand. Ook in ‘wijdingsbijeenkomsten voor besluitvorming’ en in ‘gesprek vanuit de stilte’ over een bepaald thema speelt stilte een belangrijke rol.

Me ‘Geroepen’ voelen om iets te zeggen in dergelijke bijeenkomsten betekent dat woorden zich rangschikken in mijn hoofd en dat ik lichamelijk ervaar of en wanneer ik moet opstaan om ze te zeggen: alsof mijn zenuwen opspelen. Als ik sta laat ik zo nodig extra woorden komen. Vaker laat ik achterwege wat toch niet ‘past’.

‘Wijdingsbijeenkomsten’, ook die ‘voor zaken’ zijn voor mij ‘godsdienstoefeningen’ in het herkennen van ingevingen van liefde en waarheid en daarnaar handelen door te spreken. Of niet. Die oefening baart de kunst om goddelijke leiding ook te zoeken en te ervaren onder minder gunstige omstandigheden, zonder veel stilte. Om er naar te leven. Ik ervaar mijn leven als ‘Geleid’ als wat er gebeurt, wat er op mijn pad komt, de mensen, ideeën en organisaties die zich aaneenrijgen, als een puzzel in elkaar lijkt te vallen. Dat is in belangrijke mate: terugkijken naar het pad waarlangs ik geleid ben. Niet meer: streven naar idealen langs een door mij uitgestippeld pad.

Taal doet er toe. Taal creëert ervaring. Het creëert de sociale verbanden waarin we samenleven. Taal is daarom niet vrijblijvend. Via taal herkennen we geloofsbeleving. Creatief taalgebruik toont authentiek geloof: wie we zijn, geschapen naar Gods beeld. ‘Goddelijke leiding volgen’ is wat anders dan ‘Streven naar idealen’. Een ‘concern’ in de Quaker betekenis van ‘goddelijke opdracht’ is iets anders dan ‘concern’ als ‘zorgen over iets’, de gebruikelijke betekenis.

De schaduwkant van elkaar vrijlaten in geloofstaal is vrijblijvendheid en betekenisloosheid. Wat zegt “Licht” nu echt?? Realiseren we ons nog uit welke context we de frase “dat van God in ieder mens” gelicht hebben (een oproep van George Fox om tegenstand onder voet te lopen...)? Kijk in Quaker Faith & Practice 19.32 (<https://qfp.quaker.org.uk/chapter/19/>)

Veel Quakers hebben “dat van God in ieder mens” tot dogma gemaakt. Daardoor ligt kritiek op dat perspectief gevoelig, realiseer ik me. Dat is echter lang niet mijn hoofdboodschap. Die is: ‘let op je taalgebruik’!

*‘The Presence in the Midst’, geschilderd door James Doyle Penrose.
Het laat zien hoe Christus verschijnt in een Quaker Meeting in 17e eeuwse kleding.*

Licht als Liefde

Door Bonnie Reynell

Op spiritueel vlak beschouw ik het licht als liefde. ‘Ik zal je in het licht houden’ ken ik als een vertrouwd Quaker spreekwijze om iemand een hart onder het riem te steken: met andere woorden, ‘ik hou je met liefde in mijn gedachten.’

Onlangs ben ik begonnen met het leren oefenen van Qigong, waarin Qi (chi) het levens energie betekent, een kracht dat vloeit door alles wat leeft: moeder aarde, de natuur, mensen. Door met de levens energie in en om mijzelf te leren oefenen, en door de energie te visualiseren als het universele licht, is Qigong voor mij een liefdevolle bezigheid.

Mijn kleinzoon van 16 maanden, die twee dagen in de week bij mij verblijft, zie ik als een ware personificatie van het licht. Hij roept een liefde in mij op als oma dat inspireert om mijn beste zelf voor hem te zijn: geduldig, eerlijk, luisterend, ga zo maar door - er te zijn voor hem in het licht.

kleinzoon van Bonnie, licht als liefde

Het Licht als verbindingspunt.

Door Aminata Gregory

Vroeger vond ik stammen die de zon aanbaden maar raar.

Echter, tijdens een meeting zag ik opeens de betekenis ervan: de zon brengt ons licht, zonder licht geen leven op aarde.

Ik zag ook de zon als verbinding met zijn oneindige hoeveelheid stralen, voor elk mens één.

Ik zie nu de zon (het Licht) als ons verbindingspunt, waaruit wij allen kunnen leven. En die stralen maken geen onderscheid tussen mensen, vriend of vijand. Die keuze is aan mij.

Licht schijnt door te beginnen mijn vijand als vriend te zien.

zonder licht geen leven

Licht.

Door Joke Hofman

Als kind vond ik Sinterklaas het fijnste feest van het jaar, want dan kreeg je 4 cadeautjes! Ook al waren dat in de vijftiger jaren vooral nuttige dingen, zoals een pyjama en een paar door oma gebreide sokken, daarnaast was er soms toch een knuffeldier of mooie kleurpotloden.

Een goede tweede waren de kerstdagen. Papa had een paar dagen vrij, de kerstboom werd versierd met echte kaarsjes en dan tot slot de piek bovenop, echt feest, gezellig, lekkere toetjes....

Op het zondagsschoolkerstfeest werd veel gezongen, o.a.
Jezus zegt dat Hij hier van ons verwacht
dat wij zijn als kaarsjes, brandend in de nacht
en Hij wenst dat ieder tot zijn ere schijn'
u in uw klein hoekje en ik in 't mijn.

Het leverde ook altijd na afloop een boek op van bijvoorbeeld W.G. van der Hulst, een glanzend gepoetste sinaasappel en een chocolade kerstkrans met kleine witte suikerbolletjes erop, die je dan helaas in de kerstboom moest hangen en alleen maar naar mocht kijken tot op 2 januari alles weer werd opgeruimd.

In mijn puberteit vond ik dat allemaal maar soft gedoe. De kerstboom is pas weer terug gekomen toen wij zelf kinderen kregen. Met kerst aten we uit verzet tegen de consumptiemaatschappij stampot.

Pas toen ik rond mijn 22^e ging kerken in de Dom in Utrecht, waar ds. Hans vd Werf preekte, begon ik te begrijpen dat de geboorte van Jezus in Bethlehem misschien wel echt is gebeurd, Hij wordt het Licht der wereld genoemd, maar dat het gaat om de Lichtgeboorte in jezelf. Angelus Silesius zei al in de 17^e eeuw: Al was Jezus 1000 maal in Bethlehem geboren, maar niet in uzelf, dan is uw geloof zinloos.

En die ontwikkeling in het denken zet zich in mij nog steeds voort. O.a. door de Vrijeschool en de antroposofie, door veel te lezen, door gesprekken, enz.. 100 jaar geleden schreef Rudolf Steiner:

*In der Zeiten Wende trat das Welten-Geistes-Licht
In den irdischen Wesensstrom;
Nacht-Dunkel hatte ausgewaltet;*

*Taghelles Licht erstrahlte in Menschenseelen;
Licht, das erwärmet die armen Hirtenherzen;
Licht, das erleuchtet die weisen Königshäupter.
Göttliches Licht, Christus-Sonne,
Erwärme unsere Herzen; Erleuchte unsere Häupter;
Dass gut werde, was wir aus Herzen Gründen, aus Häuptern
zielvoll führen wollen.*

*In het keerpunt van het nieuwe tijdperk
verbond het geestelijk licht van de wereld
zich met de stroom van de aardse wezens;
de duisternis van de nacht heerste niet langer
helder daglicht lichtte stralend op in de zielen der mensen.
Licht dat verwarmt de harten van arme herders
Licht dat wijze koningshoofden verlicht.
Goddelijk licht, Christus zoon
verwarm onze harten
laat geestelijk licht schijnen in onze hoofden
dat goed worde wat wij vanuit de diepte van ons hart en
vanuit de wijsheid van ons hoofd doelgericht kunnen volvoeren.*

En wat zegt de Bijbel over Licht? Veel!

Een kleine bloemlezing:

De ENE is mijn licht, mijn redding,
wie zou ik vrezen?

Bij de HEER is mijn leven veilig,
voor wie zou ik bang zijn? (psalm 27)

Want de HEER heeft ons het volgende opgedragen: “Ik heb u gesteld tot een
licht voor alle volken, om redding te brengen tot aan de uiteinden van de
aarde.” (Handelingen 13)

Want eens was u duisternis maar nu bent u licht, nu u de Heer toebehoort.
Ga de weg van de kinderen van het licht. (Efeziërs 5)

En uit het Evangelie van de Heilige Twaalven (1 van de evangeliën die niet
in de Bijbel terecht zijn gekomen, van Esseense oorsprong):

‘Ik ben het Licht der wereld, die Mij volgt zal niet in duisternis wandelen,
maar zal het Licht des Levens hebben.’

Een verhaal dat ik vond in de bundel:

‘Sleutels tot het hart’ van Erich Kaniok (een Rozenkruiser):

Eens wilde een koning in het Oosten zijn onderdanen een genoeg doen.

Daarom bracht hij van een van zijn reizen een zonnewijzer mee die hij op het plein in de hoofdstad van zijn rijk plaatste.

Zijn geschenk veranderde het leven van de mensen. Ze begonnen de dagdelen te onderscheiden, ze werden ordelijker, betrouwbaarder, ze leerden de betekenis van licht en schaduw kennen en kregen inzicht in de werkingen van het licht. En zo werd hun leven verlicht.

Toen de koning stierf, vroegen de mensen zich af hoe ze de gestorvene op waardige wijze konden gedenken en zijn meest waardevolle geschenk konden behoeden.

Omdat de zonnewijzer het symbool van de genade van de koning was en de mensen uiterlijke en innerlijke rijkdom had bezorgd, besloten ze een prachtige tempel met een gouden koepeldak voor de zonnewijzer te bouwen.

Maar toen de tempel voltooid was en de koepel zich boven de zonnewijzer welfde, konden de zonnestralen de wijzer niet meer bereiken. De schaduw die de burgers de hoogte en intensiteit van het licht had getoond, was verdwenen, nu het gemeenschappelijke oriëntatiepunt, de zonnewijzer, afgeschermd was.

De ene burger was niet meer precies, de ander niet meer betrouwbaar, weer een ander niet meer ordelijk. Het inzicht in de samenhang tussen licht en donker ging verloren en de diepe betekenis van de levende tegenwoordigheid van het licht werd niet meer herkend.

En zo viel het innerlijk koninkrijk uiteen. En daarna het uiterlijke koninkrijk.

Een slotzin van mezelf:
Vanuit het Licht leven
betekent liefde uitdragen.

Door de zonnewijzer leerden ze de betekenis van licht en schaduw kennen

Licht in Europa

Door Martin Touwen

Licht is voor mij de glimp van de spirituele dimensie waar wij als zielen vandaan komen en naar zullen terugkeren, door een tunnel van licht. Wij hebben als eigenlijk spirituele wezens hier op aarde de mogelijkheid van materiële ervaringen m.b.v. onze zintuigen. Deze ervaringen zullen wij alleen op emotionele manier kunnen meenemen, dus niet ‘doordacht’, om daar met een ‘zielenpoel’ te delen. Een glimp van dit delen is ook hier al mogelijk door het voelen van emotionele connectie. Wij voelen ons dan geraakt.

Wij Quakers proberen, een stuk van het Koninkrijk God’s op aarde te verwezenlijken. Het elkaar in de kern raken is daar een wezenlijk onderdeel van. Juist ook daar waar wij ons geloof in het dagelijks leven willen belijden.

Laatst was ik weer bij QCEA in Brussel voor bestuurszaken. Eén van de drie hoofdpijlers van hun werk is de ‘dialogoog voor transitie’. Daarbij brengen zij mensen uit het ‘Europese circuit’ bijéén met zeer verschillende ervaringsachtergronden, voor diepgaande gesprekken, met verstillings; dit om elkaar te raken en zo op een ander niveau wel te begrijpen. De uitdaging blijkt, mensen uit hun dagelijkse sleur te krijgen en naar het Quakerhuis te ‘lokken’. Wie uiteindelijk meedoet, is erg enthousiast. Laten we hopen dat men het doorverteld, zeker ook aan alle nieuwe mensen na de Europese verkiezingen, opdat zij meteen merken, dat er ook andersoortige gesprekken mogelijk zijn en zo ‘het licht zien’. Voor meer informatie over de dialoog voor transitie zie de vernieuwde website:

<https://www.qcea.org/homepage/dialogues-for-transformation/>

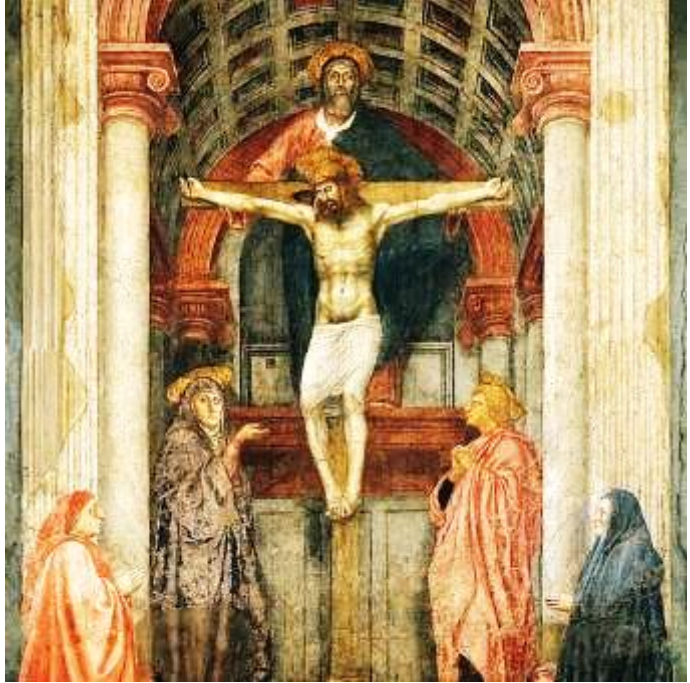
Het QCEA team in Brussel

Quakers en het Licht

Door Jarnick Vitters

Een paar weken geleden, van 31 oktober tot 3 november, woonde ik in Bonn de Algemene Vergadering van de Duitse Quakers bij. Het was een onvergetelijk weekend voor mij. Het was heel bijzonder om veel Quakers, waaronder ook jongeren, bij elkaar te zien en me verder te verdiepen in de Quaker traditie.

Vooraf ook heel bijzonder in mijn eigen ervaring was de Stille Samenkomst op zaterdag 2 november. Tijdens deze Stille Samen-

Deze scène uit een schilderij van Masaccio waarin God de Vader met Christus aan het kruis lijdt, laat volgens Rufus Jones zien dat de ware aard van God Liefde is. Het schilderij was oorspronkelijk ook een verwijzing naar de Drie-eenheid.

komst kwam er een diepe en indrukwekkende kalmte en vrede over en in me die daarna nog een tijdje bleef hangen. Onmiddellijk na deze ervaring werd ik herinnerd aan wat Quakers gewoonlijk het “Inwaartse Licht” of het “Innerlijke Licht” noemen. De betekenis van het “Licht” in het Quaker gedachtegoed en in mijn persoonlijke ervaring is iets waar ik de laatste tijd veel over heb nagedacht. Wat hieraan heeft bijgedragen is dat ik me voor mijn masterscriptie heb verdiept in de Quaker theoloog en filosoof Rufus Jones (1863-1948), zijn herformulering van het Innerlijke Licht en, indirect, de ervaringen die vroege Quakers hadden met het Licht.

Daarbij dacht ik na over de verschillende interpretaties die het Licht in de geschiedenis van de Quakers heeft gekregen. Voor vroege Quakers duidde het Inwaartse Licht specifiek op het binnenkomen van het Licht van God of

het Licht van Christus dat van buitenaf kwam en op of in mensen scheen en hen verlichtte. Door dit externe binnenkomende Licht geloofden de vroege Quakers dat ze het Licht van God konden ervaren en erop konden reageren.

Ik moest echter ook denken aan Rufus Jones' interpretatie van het Innerlijke Licht dat hij in zijn boek *Social Law* omschreef als 'de leer dat er iets Goddelijks, "iets van God" in de menselijke ziel is.' Wat ik hier interessant aan vind is dat Jones geloofde dat God en mensen al direct verbonden zijn door het Innerlijke Licht. Er is iets in de ziel of in ons onderbewustzijn, zegt Jones, dat een ontmoetingsplaats vormt tussen een persoonlijke God en mensen. Dit is een *Shekinah* of *vonk van God* in de ziel die ervoor zorgt dat er een wederzijdse relatie is tussen God en mensen.

Rufus Jones

Voor mij gaat de betekenis van het Licht mijn begrip te boven. Toch denk ik dat mijn idee van het Licht nog het meest een combinatie is van de bovenstaande interpretaties. Voor mij persoonlijk staat het Licht als metafoor vooral voor het idee dat Gods Licht en Liefde universeel schijnt op alle mensen (en ook op andere levende wezens) en daarin geen uitzondering maakt. Iedereen is gemaakt naar Gods evenbeeld en gelijkwaardig. Tegelijkertijd denk ik dat dit ook betekent dat er "iets van God" of een "klein vonkje" van het Goddelijke in ons is

In Duitsland werd er een leuk spel gespeeld in de Algemene Vergadering

Morgenlicht

*Door Maria de Groot, uit het liedboek, aanvulling op psalm 5,
ingezonden door Marlies Tjallingii*

Dit gedicht kreeg ik in een verslag van de bijdrage van Nelleke Eigenraam die dit gedicht heeft geciteerd bij “Vrouwen aan het woord” in Zwolle in de Lutherse kerk

*Gezegend is het morgenlicht
dat uit de verte ons begroet,
een liefde heeft ons opgericht,
wij zijn gezien en het is goed.
Mogen mijn uren en mijn wegen
Verhelderd blijven in uw zegen.*

*zonsopgang in het
populierenbos*

Lichtgevend in de morgen

Door Marlies Tjallingii

Licht in de morgen.

Elke dag even naar de dijk om het licht van de ochtend op te snuiven.

Licht opsnuiven

Kan dat?

Waarom niet!

Het licht van de wolken

De frisse lucht

Het prachtige spel van zon en wolken

Zon die schijnt op dauwdruppels op het gras

Regenboogjes in iedere druppel

Wat een prachtig licht spel

Ik zie hoe die druppels op een grasspriet blijven liggen

Kleine haartjes die de druppels vasthouden

Kijkend met mijn verrekijker naar die druppels

Eindeloze verwondering

Iedere dag opnieuw.

De heermoes met aan ieder takje een druppel water

Het lijken net kerstboompjes

Met heel veel lichtjes er aan.

Dan al die druppels in het gras

Met de schaduw om mijn hoofd

De schaduw op het gras

Met een lichtkrans om mijn hoofd

Heiligenschijn

Wat een wonder van licht

Iedere dag opnieuw

Licht voor vluchtelingen

Door Magdaleen Mulder

In 2016 werd een opvang in Woerden geopend voor 52 statushouders .

Vanuit verschillende AZC's kwamen ongeveer 25 mensen uit Syrië en de andere helft uit Eritrea naar Woerden.

Ik werd gevraagd om via sociale contacten mee te werken aan de inburgering.

Toen we te maken kregen met een zwangerschap bij een Eritrese vrouw, en vluchtelingenwerk het niet zag zitten om haar

te begeleiden, heb ik dat opgepakt en ging mee naar de verloskundige en hielp met alles wat nodig was ter voorbereiding van de bevalling. Ook ben ik daarna mee geweest naar de bevalling.

Dat heeft zich daarna nog 4 x herhaald. De laatste paar jaar zag ik het fysiek niet meer zitten om beschikbaar te zijn voor de ondersteuning bij een bevalling.

Met 2 gezinnetjes heb ik nog regelmatig contact.

Ik heb er een paar bonus kleinkinderen bij.

Muziekweek in Maison Quaker à Congénies met Loes en Eli

door Aminata Gregory

Dit was een week om nooit te vergeten:

Een weekje vol gastvrijheid, meetings, sharings, lachen, spiritualiteit, moppen delen, improvisaties, lichtheid, muzieklessen, yoga, luisteren naar de seintjes van je lichaam, luisteren naar de seintjes van muziek, al wandelend luisteren naar de natuur, smakelijke gerechten die ook nog eens aan 3 verschillende diëten voldeden en tot slot goede bedden. Maar het belangrijkste voor mij was de enorme connectie die wij met elkaar hadden. Ik voelde me er thuis als een vis in het water.

Voor mij was dit een week als de Lichtheid van het Bestaan. Zijn zoals je bent, kwetsbaar én sterk. Het inspireert mij om naar het leven te luisteren. Ik voel me dankbaar dat ik deze week heb mogen mee-beleven.

Met mijn speciale dank aan Amy&Chamba (gastvrouw en gastheer), Loes en Eli en Ivo, Mike, en langskomende Quakers.

Maak je geen zorgen

Door Marlies Tjallingii

Dit is de tekst die donderdag avond 21 november (Quakers en ik online) centraal staat naast de vraag: Hoe sta ik op dit moment in de wereld om me heen? Hoe houd ik vast aan het innerlijke licht dat in mij is en in de ander? De tekst uit Mattheüs 6 kwam boven, toen ik met het thema bezig was. Ook de vraag: Kan ik het geloven, wat er in deze tekst staat?

We zijn met 10 mensen bij elkaar, Antwerpen, Vukovar, Deventer, Den Haag, Amsterdam, Zwolle, Driebergen. Wereldwijd zou je kunnen zeggen. Wat weer een geweldige mogelijkheid om elkaar te inspireren en te ondersteunen op deze manier.

Mattheüs 6: 25- 34

Daarom zeg Ik jullie: maak je geen zorgen over je leven, over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam, over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding? Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren; het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één dag aan zijn levensduur toevoegen? En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. Als

Kijk naar de vogels....

Schiermonnikoog foto redactie

God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooid wordt al met zoveel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal Hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? Vraag je dus niet bezorgd af: Wat zullen we eten? of: Wat zullen we drinken? of: Waarmee zullen we ons kleden? Dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben. Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden. Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor

zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

- Na het voorlezen van de tekst, komen de reacties vanuit de stilte. Het is veel gemakkelijker om dit te kunnen aanvaarden als ik in een bevoorrechte positie ben. Als iemand in een slechte positie zit, is het veel moeilijker om geen zorgen te hebben over de dag van morgen. Ik heb een dak boven mijn hoofd, ik ben gezond, ik heb te eten. Voor mezelf houd ik het vertrouwen vast van het innerlijk Licht. Daar ben ik blij mee. Ik voel me een beetje schuldig als ik dit zeg omdat ik weet dat niet ieder van ons die mee doet het gemakkelijk heeft. Ik voel compassie en betrokkenheid met hen.
- De tekst is troostend, ik word er blij door. Ik mag zomaar blij zijn met wat ik heb, en dat ik niet van alles hoeft te doen!
- In vers 33 gaat over het Koninkrijk van God: Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid. Dat zet toch wel aan tot mee werken aan het koninkrijk en de gerechtigheid. Zonder gerechtigheid is er geen vrede. Hoe hangt dat dan samen met je geen zorgen maken?!
- Als je het goed hebt is het gemakkelijk je geen zorgen te maken, maar

Makkelijk om je geen zorgen te maken?, Hoe doe je dat als je in Gaza leeft?

hoe doe je dat als je in Gaza leeft?

- In het gedeelte voor de tekst van Mattheus staat dat je geen twee goden kunt dienen: je kunt niet God dienen en de Mammon!

- Ik ondersteun iemand die herstelt van een verslaving, zij heeft enorme steun aan het reciteren van teksten gewijd aan de Godin van de liefde. Het helpt haar om de focus op Gods liefde om zich heen te houden. Niet afgeleid te worden door angst
- Deze uitleg verheldert voor mij , waar ik mijn aandacht en energie op mag richten. Is het de angst: krijg ik mijn werk wel af, dat is meer de materiële wereld. Het allerbelangrijkste is: kan ik me verbinden met dat wat groter is dan ik ben. Kan ik me open stellen voor het goddelijke en de dagelijkse zorgen los laten?
- Voor mij is de tekst vooral voor mij persoonlijk. Aan de grote ellende in de wereld kan ik alleen niets doen. Als kerken gezamenlijk dingen doen dan kunnen we een kracht mobiliseren.
- Ik was deze week in een inloophuis voor dakloze mensen. Ik ontmoette een man die daar ook voor het eerst kwam. Hij had in een oude bunker geslapen, en er was regen in gekomen. Hij was nat en koud geworden. Hij kreeg de raad om hulp te zoeken en kwam in de daklozen opvang. Ik sprak met hem. Hij reageerde: Jij luistert naar mij. In moeilijke periodes kwamen er mensen op mijn weg. Als je de verbinding nodig hebt, is die er. Dat geldt zelfs voor mensen die helemaal aan de grond zitten. Daar kan ik ook van leren.
- Het gaat om contact te maken met de grote kracht. Er wordt dagelijks zoveel leed over ons uitgestort. Er is een hogere macht. Als mens kunnen we leven met die erkenning. Dan zijn we krachtig. Het gaat om vertrouwen in plaats van geloven. Loslaten en vertrouwen op de hogere macht. De veelheid van de wereld kan ik niet behappen.
- De tijd is kort, het is bijna tijd om ons gesprek af te sluiten. Maar in mijn moeilijke tijden helpt het me om te bidden. Ik hoop en ik bid dat ik doe wat God wil van mij!
- Doen we dat niet allemaal: hopen dat we het goede doen in ons leven. Want wie goed doet, goed ontmoet. Als je zorg voor anderen hebt, dan krijg je dat ook weer terug.

Vredespelgrim, zomaar een herinnering

Door Lucas de Groot

Tijdens mijn 5 maanden vredes pelgrimage in 2016 door Engeland gebruikte ik , om met de volgende Quaker meeting in contact te komen een standaard mail: "I am a Friend from the Netherlands and I walk as Peace Pilgrim through England , could you please give me shelter for the next night?" Deze mail had ik 8 jaar lang klaar staan om steeds te kunnen gebruiken. Deze week delete ik het per ongeluk. Dat was gelijk ook een begrafenis. Een afscheid nemen van een oude jaren lange reis en tevens ideaal. Want ik ben nu 72 en er komt daar dus geen vervolg meer op... Het is echter goed om oorspronkelijke idealen te hebben. Om iets te doen waarvan je vind dat echt gedaan moet worden. Ongeacht de consequenties. Dat je dat doet op een zeker moment in je leven.

George Fox stond in 1650 op in een kerkje in Yorkshire en riep: Jezus riep dit en dat, maar wat zeg jij? Zo is het: Wat heb JIJ te zeggen. En hij werd buiten die kerk bont en blauw geslagen.

Maar hij deed dat toch nog een paar keer...

Zelfs al ben jij nu 65,75,80 jaar oud. Wat heb JIJ te zeggen. Of geloof je het allemaal wel?

En dit zeg ik ook tegen mijzelf. Wat heb ik nog te zeggen en te doen. Doordat ik een oude Vriendenkring zag met foto van mij in een wit kostuum en vrolijke wandelkar, uitgezwaaid vanuit het oudste Quaker huis in Engeland, besefte ik pas goed dat je eigen reis ook die van ander kan worden. De stepping stone. De stimulans van en door een ander. Je weet het niet. You never know.

klimaatkarretje van de vredespelgrim

De World Plenary meeting 2024:

Door Kees Nieuwerth

Over ontmoeting, bijzondere ervaring en engagement.

Door mijn benoeming tot lid van de Werkgroep Programma voor de WPM

was ik gedurende de afgelopen drie jaar al betrokken bij de voorbereidingen. Alleen al het inplannen van ZOOM vergaderingen van die werkgroep was een enorme uitdaging, omdat de leden verspreid over de hele aardbol wonen: de Verenigde Staten, de Filipijnen, Rusland, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Oost- en Zuid-Afrika, ieder van ons ook nog eens in een andere tijdzone! Desondanks kregen we het meestal voor elkaar. Het betekende echter wel dat een Vriend in de Verenigde Staten zeer vroeg moest opstaan, terwijl een Vriend in de Filipijnen tot zeer laat moest opblijven... Er werden ook nog eens drie subgroepen gevormd voor elk van de drie thema's: Ubuntu, Helen van Historisch en Doorgaand Onrecht en Zorg voor de Schepping. Ik heb met name geïnvesteerd in laatstgenoemde groep.

Elke werkgroep heeft het programma voor drie dialoog sessies over deze drie thema's tijdens de WPM voorbereid. Dit was uiteindelijk een behoorlijke klus en vereiste vele intensieve ZOOM vergaderingen.

Nu moet je begrijpen dat de leden van elk van die werkgroepen elkaar slechts en alleen op het scherm gezien hebben al die tijd. Dus het was een grote verrassing elkaar eindelijk eens 'live' te zien in Zuid-Afrika! Sommigen waren langer, anderen veel kleiner dan we ooit vanaf het scherm hadden vermoed... Het werd dus een vrolijke ontmoeting.

Toen de WPM op gang kwam, was de tijdsindeling van het programma behoorlijk veeleisend: van 7.00 uur 's-morgens tot 21.30 's-avonds.. Bijbelstudies, basisgroepen, zakenvergaderingen, wijdingssamenkomsten, dialoog sessies over de drie thema's, vergaderingen van de afzonderlijke

secties van FWCC, workshops, epiloog...

Tussendoor, gedurende pauzes en maaltijden was er ruimte voor meer informele ontmoetingen en netwerken. Halverwege de week waren er excursies die ook zorgden voor meer persoonlijke ontmoetingen.

Het was een verbazende ervaring : zo'n 250 Quakers ter plekke en nog eens ruim 250 Quakers die deelnamen via ZOOM-schermen! Gedurende de sessies konden beide groepen Vrienden opmerkingen, voorstellen, bijdragen leveren of vragen stellen. Niet alleen gedurende de zakenvergaderingen of de hybride thematische bijeenkomsten, maar zelfs bij de sociale avond tegen het einde van de WPM. Dus een Vriend uit Ohio speelde een boogiewoogie versie van 'Amazing Grace' op zijn piano! Geweldig wat moderne technologie vermag om ons in staat te stellen met elkaar te communiceren over landsgrenzen en tijdszones heen!

De dialoog gesprekken over de drie thema's waren heel intensief, soms ook heel emotioneel, vooral waar het over het helen van historisch en doorgaand onrecht ging.

Ubuntu betekent eigenlijk *gemeenschap*. Een cultuur, een levensfilosofie weerspiegelt zich in de taal van een volk. Dus ook in de dagelijkse omgangsvormen. Zo leerde Dudu de deelnemers aan de WPM de ZULU groet: *sawubona*. Het betekent: 'Ik zie jou' : dat je de ander onvoorwaardelijk accepteert zoals hij/zij is; een mens, een persoon, maar geen individu. Dat is HET grote verschil met de 'Westerse' individualistische benadering. Zoals Steve Biko, anti-apartheidsactivist die stierf in de gevangenis, het ooit eens onder woorden bracht: Europeanen zien anderen vaak als middel tot hun eigen doel, maar Afrikanen zien elkaar zuiver als doel.

En als Dudu dan riep *sawubona*, mochten wij antwoorden met *shiboka* en dat betekent 'hier ben ik' of 'ik besta voor jou'. Maar bij dat 'elkaar zien' gaat het niet alleen om de menselijke waardigheid van de ander, van de persoon, maar ook om het zien van zijn/haar gemeenschap, ja zelfs om het zien van hun voorouders die in die persoon voortleven. Je bestaat immers *dankzij* die gemeenschap, *dankzij* die voorouders en niet als (egoïstisch) individu los van die gemeenschap.

De gesprekken over het helen van historisch en doorgaand onrecht gingen uiteraard, gelet op het vergaderoord, ook over apartheid, racisme, slavernij, discriminatie. Maar ook over de wijze waarop de 'regenboognatie' die Zuid-Afrika nu is omgaat met de verwerking, met het helen daarvan. Dan gaat het over het werk van de Waarheids- en verzoeningscommissie. Daarbij gaat het om de 'big five'- een andere dan het grote wild in de nationale parken. Die vijf zijn: allereerst *recognition*, het erkennen van je eigen aandeel, schuld in het veroorzaken van historisch onrecht. En hoe moeilijk is dat al niet hier in

Nederland wat betreft ons aandeel in het slavernij verleden? Ten tweede gaat het dan om *repentance*, het openlijk belijden van schuld. Vervolgens eerst en vooral om *reparation*, het – voorzover mogelijk – nemen van maatregelen ter compensatie. En dan pas over *reconciliation*, verzoening, omdat reparation daaraan vooraf dient te gaan om geloofwaardig te zijn. En tenslotte gaat het om *rebuilding*, het herstellen van goede onderlinge betrekkingen. En kijk dan eens naar het doorgaande onrecht van de onder klimaatverandering lijdende zuidelijke wereldhelft: hoezo *repentance*, waar blijft die reparation? Deze week in Bakoe bij de zoveelste klimaatconferentie zagen we weer de grote onwil bij en het steggelen over op zichzelf gerechtvaardigde herstelbetalingen door de ‘westerse mogendheden’...

Wat de gesprekken over het derde thema, de zorg voor de schepping betreft heb ik FWCC toegezegd dat ik over die gesprekken – in overleg met de verschillende andere gespreksleiders - nog een gedetailleerd verslag zal maken en hoop dat dit voor de andere thema’s ook nog gedaan zal worden. Maar ook in mijn bijdrage vandaag zal ik hier later nog wat nader op ingaan. Het is vooral de inhoud van die gesprekken over de drie thema’s die de *Zendbrief* en het zogeheten *Tapijt* gevoed hebben. Het doel van dat laatste document was nu juist om de inhoud en de uitdagingen die naar voren kwamen in die gesprekken samen te ‘weven’.

Omdat ik tijdens de allereerste zakenvergadering benoemd werd tot lid van de ‘Weefgroep’ verantwoordelijk voor deze taak betekende dat nog langere dagen voor mij – maar ik nam die taak graag op mij.

Natuurlijk kan men – zoals het gezegde gaat – niet alle Vrienden de hele tijd en altijd tevreden stellen bij het opnemen van concerns, voorstellen, acties, activiteiten, uitdagingen of bepaalde bewoordingen in een dergelijk document. Dus ja, achter de schermen en gedurende pauzes werden leden van de *Zendbrief* Commissie en de Weefgroep benaderd door Vrienden die allerlei voorstellen deden. Maar uiteindelijk was het aan die commissies om het eens te worden over het ‘gevoelen van de vergadering’ waar het de ontwerp-tekst van die documenten betrof. Net als later de plenaire vergadering in zaken-vergadering bijeen. Dus dit zijn ze: de uitkomsten van de WPM - de *Zendbrief* en het *Tapijt*. Jullie hebben ze in de Vriendenkring kunnen lezen. Wat mij betreft: ik kwam moe, maar voldaan terug van de WPM.

Ik vind *echt* dat de zendbrief en het ‘gewoven tapijt’ elkaar wederzijds versterken bij het delen met de wereldwijde Quaker gemeenschap van de geest, de inhoud en de uitdagingen voor en door de WPM.

Zij weerspiegelen de diepgaande en intensieve gesprekken over de drie grote thema’s tijdens deze wereldbijeenkomst.

Het meest humane asielbeleid ooit.....

*Raad van kerken door Ineke
Bakker*

Op 26 oktober organiseerde de Werkgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken, in samenwerking met Geloof & Samenleving van de Remonstranten, de Inspiratiedag 2024 in een goed gevulde Johanneskerk in Amersfoort.

In een volle kerkzaal met mensen uit alle delen van ons land opende voorzitter Ineke Bakker de dag door de Paaskaars aan te steken en kort te motiveren waarom de Werkgroep

Vluchtelingen voor het thema ‘Het meest humane asielbeleid ooit...’ had gekozen.

Met alle dagelijkse propagandastromen, waarin over vluchtelingen en vreemdelingen wordt gesproken alsof zij niet-menselijk zijn en alsof zij een bedreiging zijn van ons bestaan, is het van levensbelang dat wij dergelijke haat-taal en dit soort negatieve beelden niet vanzelfsprekend of normaal gaan vinden. Dan is het goed te weten dat de joodse en de christelijke – en ook de islamitische en humanistische – tradities glashelder zijn over het belang van humaniteit, van naastenliefde en solidariteit, van het zien en liefhebben van de ander als een mens zoals wij zelf zijn. Daarom ook hebben we als thema voor deze Inspiratiedag gekozen voor het motto: Het meest humane asielbeleid ooit.... Om een positief en menswaardig ander geluid te laten horen en samen uit te stralen dat het asielbeleid echt anders kán en ook anders móet, willen we als samenleving niet door onze morele ondergrens heen zakken.

Ze verwees ook naar de tekst [Maar wij geloven – Geloven in tijden van verharding](#), die de Werkgroep Vluchtelingen heeft opgesteld en die door de Raad van Kerken wordt onderschreven.

Ineke Bakker van de Raad van Kerken

Bedreiging democratische idealen

Frank Candel, bestuursvoorzitter van VluchtelingenWerk Nederland, begon zijn verhaal door te vertellen dat hij blij was om op de Inspiratiedag te mogen spreken. Hij herinnerde eraan dat de Werkgroep Vluchtelingen en VluchtelingenWerk uit dezelfde traditie stammen en dat er maar liefst 400 lokale groepen van VluchtelingenWerk zijn, die voor een belangrijk deel kerkelijke wortels hebben.

Frank Candel Vluchtelingen Werk

Dat hij als inspirerend spreker was aangekondigd maakte zijn missie er, naar zijn mening, niet gemakkelijker op. Want de feiten zijn hard. Het aantal autocratieën in de wereld neemt toe en deze bedreigen onze democratische idealen. In Nederland zijn vreemdelingen en vluchtelingen tot zondebok gemaakt en wordt bewust gewerkt aan de ontwrichting van het asielbeleid. Binnenkort kunnen we op straat zwervende asielzoekers tegenkomen, die voor de PVV het eigen gelijk bewijzen. De nieuwe maatregelen zullen alleen maar tot meer problemen leiden. In Europa loopt Nederland inmiddels voorop in de verharding van het asielbeleid. We hebben niet door dat Wilders daar opereert als de meest invloedrijke negatieve politicus. Er heerst een sterk anti-beleid tegen ngo's. We moeten beseffen dat we van een 'goed doel' voor veel mensen een 'slecht doel' zijn geworden. Dit is allemaal geen toeval, maar een bewust 'framen' waarbij solidariteit ondermijnd wordt.

Zes waarden

Hij haalde Jonathan Haidt aan die de volgende zes waarden noemt die bij het rechtvaardigheidsgevoel van mensen belangrijk zijn: zorgzaamheid, eerlijkheid, vrijheid en deugdzzaamheid, loyaliteit en autoriteit. Alle mensen hechten belang aan deze waarden, maar linkse mensen vooral aan de eerste drie en rechtse mensen vooral aan de laatste drie. En het is precies op deze laatste waarden dat Wilders aanslaat.

We moeten beseffen dat voorstanders van de opvang van vluchtelingen

inmiddels in een minderheidspositie terechtgekomen zijn. Daarom is de rol van instituties, zoals religies en ngo's, maar ook van individuen zo belangrijk. Daarbij moeten we samenwerking zoeken in het maatschappelijk middenveld, zoals nu gelukkig ook gebeurt, bijv. in de Beweging. Alleen door voor een ander op te komen kan er verandering plaatsvinden. We moeten de problemen in de samenleving erkennen en benoemen en tussen de polen van polarisatie op zoek gaan naar de waarden. Dat is nog niet zo eenvoudig. We zijn nog aan het zoeken hoe dat het beste kan.

Candel sloot af met een filmpje waarin politicus Jan Pronk als realistisch scepticus spreekt over hoop. "Er is wel door mensen gezegd, 'Er is altijd wel hoop'. In mijn toespraken zeg ik 'Dat is onzin'. Er is niet altijd wel hoop. Hoop is iets dat heus niet zomaar naar je toe komt. Het is een soort van ideefixe. Je bent de hoop. Je moet hoop waarmaken. Je moet hoop realiseren. Die hoop realiseert zichzelf niet zomaar boven de hoofden van de mensen. Je moet handen en voeten geven aan de hoop. Jij bent het. Dus werk maar, politiek gezien, in je organisatie, voor de klas als onderwijzer."

Vluchten is geen droom

Als eerste kreeg Shadi Haddad, voormalig vluchteling uit Syrië en lid van de Werkgroep Vluchtelingen, de gelegenheid om te reageren. Hij benadrukte dat geen kind als toekomst-droom heeft om vluchteling te worden. Het kost minstens € 20.000,- per persoon om vanuit Syrië naar Europa te vluchten en niemand doet dit voor zijn of haar plezier. Er zijn simpelweg geen andere mogelijkheden. Bedenk dat vluchtelingen Nederlanders helemaal niet willen verdringen of bestelen. Maar

kijk wel naar de geschiedenis: hoe veel is er in herkomstlanden niet gestolen door rijke landen? De huidige maatregelen veroorzaken veel onrust en onzekerheid onder vluchtelingen, ook onder mensen die al een status hebben. Daarna was het woord aan de zaal. Onmiddellijk kwamen er vele reacties los. Van oproepen tot het starten en steunen van acties voor een kinderparadon tot pleidooien voor meer medemenselijkheid en het bieden van meer

Shadi Hadad

hulp aan vluchtelingen. De kerken en de Raad van Kerken werden opgeroepen om zich nog duidelijker uit te spreken tegen het inhumane asielbeleid. En er werd gepleit voor meer samenwerking tussen ngo's. Al is het lastig opereren in een gepolariseerde samenleving, we kunnen zelf wel het goede voorbeeld geven en humaan en gelijkwaardig omgaan met mensen van elders.

Met een heel warm applaus en enkele cadeaus, waaronder het eerste exemplaar van het boek Tot aan de overkant en een klein olijfboompje, werd Frank Candel heel hartelijk bedankt voor zijn – inderdaad! -inspirerende verhaal.

Workshops

Na een Syrische lunch, met muziek van Mini Moon Orchestra (een orkest met Nederlanders en nieuwkomers, jong en oud en amateurs en professionals) volgden twee workshoprondes.

Aanbevelingen uit de workshops voor de Raad van Kerken en zijn werkgroep Vluchtelingen waren:

- Rol projecten als het Refugee Project Maastricht ook uit op andere plaatsen;
- Zet medemenselijkheid op één en geef daarvoor zelf het goede voorbeeld. We kunnen zelf het verschil maken;
- Zie vluchtelingen als gelijkwaardige mensen en ga zo met hen om. Wederkerigheid is heel belangrijk;
- Doe wat op je weg komt en doe dat vooral samen met een groepje mensen;
- Zoek naar lokale partners en contactpersonen;
- Maak samen muziek, want muziek verbindt.

Nooit meer is nu

over Israëliisch kolonialisme en Palestijns verzet.

Door Anja Meulenbelt, 2^e druk april 2024

Uit het laatste Hoofdstuk: De stand van zaken, blz 161 e.v.:

Het is moeilijk om conclusies te trekken, nu het nog geen tijd is om terug te kijken. Wat ik wel kan doen is samenvatten waar het mij in dit boek om te doen was. Om antwoord te geven op het ‘Ja maar’ dat we van Rutte niet mochten uitspreken.

Omdat ik na dertig jaar actief zijn voor de rechten van de Palestijnen een visie heb opgebouwd, geïnspireerd door vele hier genoemde mensen, die ik wil delen. Omdat het wel degelijk belangrijk is om ons

ervan bewust te zijn met welke ogen, met welke feitenkennis en vanuit welk paradigma we kijken naar de vreselijke gebeurtenissen in Gaza.

1. Mijn uitgangspunt is dat zionisme, het streven naar een veilig thuis voor de joden, begrijpelijk was in de tijd dat mensen zich bewust werden van de verschrikkelijke gevolgen van een gewelddadig antisemitisme en een enorme genocide. (in en vóór WO II, red). Waar het mis ging, was dat de keuze werd gemaakt voor een exclusief joodse maatschappij, en dat ook nog eens in een land dat al bewoond werd door een ander volk: de Palestijnen.
2. In Israël zelf is er vrijwel geen bewustzijn over de Nakba. (bij het stichten van de staat Israël werden zo’n 15.000 aantal Palestijnen gedood en 700.000 verdreven van hun huis over naar de omliggende landen. Wikipedia, red.). De Nakba was het begin van de etnische zuivering die tot op de dag van vandaag voortduurt. De herinnering aan de Nakba is bij de Palestijnen nog springlevend, juist omdat de bezetting voortduurt.
3. Waar we het over hebben, is het best te benoemen als een proces van ‘*settler colonialism*’. Dat is het best te vertalen met vestigingskolonialisme, waarbij de dominante partij, Israël er alles aan doet om het land in eigen handen te krijgen, met zo min mogelijk Palestijnen erop. Dat heeft vanuit de Palestijnen, de onderliggende zwakste partij, na vele verschillende vormen van verzet, geleid tot een

gewelddadige aanval op en in Israël. Hierbij zijn niet alleen militairen maar ook burgers gedood. Dat laatste komt neer op een oorlogsmisdad. De reactie daarop van de bovenliggende partij Israël, was een oorlog tegen Gaza. Israël heeft duizenden (op 12 nov 43.665 bron: VN) doden veroorzaakt, voornamelijk burgers, en een vergaande vernietiging van de gehele leefstructuur in de Gazastrook. Het aantal oorlogsmisdaden – volgens het internationaal recht- is daarbij nauwelijks te tellen.

Anja Meulenbelt

4. Het is belangrijk om te beseffen dat hier geen enkele sprake is van symmetrie. Hoe moeilijk dat ook is om onder ogen te zien, omdat we ook begrijpen dat joden een goede reden hebben om voor zichzelf veiligheid te willen. We kunnen er niet omheen, dat het project zoals het is gekozen, groot onrecht doet aan de Palestijnen. E daarmee vijanden werden geschapen die er voorheen niet waren. Daardoor kan Israël als exclusief Joodse staat joden nooit werkelijk veiligheid bieden.
5. Wie het ermee eens is dat het gaat om (hopelijk) één van de laatste koloniale ondernemingen ter wereld, begrijpt ook dat dit niet een oorlog is tussen Israël en Hamas, maar een strijd tussen een koloniale mogendheid die de voorrechten niet wil opgeven en een onderdrukte bevolking in verzet. Ook als we het niet altijd eens zijn met de gebruikte methoden, gaat het dus om een de-koloniale bevrijdingsstrijd.
6. Aangezien Israël te veel opgesloten zit in het zelf gekozen paradigma, is het niet te verwachten dat het voor een koers zal kiezen waarbij een rechtvaardige vrede gesloten kan worden. Tenminste, niet zonder onder zware druk te worden gezet. Het bijkomende probleem dat een oplossing moeilijk zo niet onmogelijk maakt, is dat Israël nog steeds kan rekenen op de economische en militaire ondersteuning van de VS en voor een deel ook van de EU. Terwijl de rest van de wereld allang vindt dat nu moet ophouden.
7. Ondertussen is het duidelijk dat de Palestijnen niet vrijwillig zullen verdwijnen. Nooit.

Vrienden in het hele land

Lokale/regio Quaker bijeenkomsten:

Je bent van harte welkom!

Van leden wordt verwacht dat ze financieel bijdragen aan (zie bankrekeningen hieronder):

1. De landelijke (jaarvergadering) Quakers
2. De lokale/regiogroep (maandvergadering)
3. Abonnement op de Vriendenkring

Iedereen kant ook bijdragen aan het Quakerhulpfonds voor giften voor Quakerprojecten (al of niet vermelden welke)

Quaker Secretariaat: Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

(Marlies Tjallingii) e-mail: secretariaat@quakers.nu. Website: quakers.nu

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering: (Frits Nieuwerth van den Akker)

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers.

Quaker Bibliotheek: Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, open op afspraak 'Bibliothecaris' Marianne IJspeert, tel. 020-6125703 (06-12730475).

Quaker Literatuur: e-mail: literatuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers, m.v.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering: Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam tel. 020-6125703, e-mail: mijquak.1@online.nl Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers.

Driebergen groep: Quakers t.a.v. W. Douma, Villa Xaverius, Rijsenburgselaan 11, 3972 EG Driebergen- Rijsenburg, contact: Quakers@marielke.nl.

Haagse Maandvergadering: Schrijver: Eoin Dubsy, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu, Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070- 3600621, Bankrek.: NL54 TRIO 0320 1956 78. t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350, e-mail: els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep: Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl. Bankrek.: NL07 TRIO 0320 1956 51 t.n.v. Quakers NON MV.

Quaker Hulpfonds: Schrijver: Corien van Dorp. Bankrek: NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds, Quakers. Email: hulpfonds@quakers.nu.

Vrienden voor Brussel (VVQREA): Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. E-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad.

Vriendenkring: Per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring: €30,- voor Nederland en €75,- voor Buitenland (ook Europa). NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. E-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

‘Quakers en ik’ do 19 dec. online 20.00-21.00.

Opgeven bij marliestjallingii@home.nl

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 020-6125703 email: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info: Jan Peeters, tel.: 0032.15.24 75 10 email: boekrijk@hotmail.com
Bennekom	MiZuNe 2e en 4e zondag vd maand, 10.30 neem contact op met Els Ramaker	Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom, email: els@ramaker.me . De 2e zondag: een gesprek vanuit de stilte en daarna wijdingssamenkomst tot 11.30.
Brussel	Iedere zondag 11.00 https://quakers-belux.org	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Email: haagsevrienden@quakers.nu . Info: tel. 070-3600621
Driebergen	Iedere 1 ^e zondag v.d. maand 10.30.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: Quakers@marielke.nl
Deventer	10.30 Iedere 3 ^e zondag vd mnd. Gespreksavond: info bij Frieda.	Meester Geertshuis, Assenstraat 20, Meld je aan email: friedaoudakker@gmail.com of tel. 0644794366,
Gent	2 ^e woensdag 20.00-en 4e zondag 10.30. zie www.facebook.com/QuakersGent	In Buurthuis Het Hoeveke Patijntjestr. 62. Gent. Info: Quakercirkels@gmail.com .
Groningen	2 ^e en 4 ^e zondag 10.30 in De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen,	Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl ; tel. 050-5712624
Zwolle	2 ^e wo van de maand (11 dec.) 17.30-19.00.	Stil-Snap Hap 06-23869715, aanmelden bij marliestjallingii@home.nl . huiskamerbijeenkomst.

Iedere Zondag Online Wijdingssamenkomst. Dit is link er naar toe:

<https://us02web.zoom.us/j/89072800318?pwd=Y3p1bHZjdjR-sYkt6ajJlRDlLUVlk4OT09#success>

Invalide zijn én geconfronteerd met genocide

Door Yousef M Aljamal,

Gaza-coördinator voor American Friends Service Committee 19 nov. 2024

Palestijnen met een handicap in Gaza hebben enorm te lijden doordat ze moeten vluchten en hun huis vernield is. Ze hebben ook zwaar te lijden van de ineenstorting van het hele zorgstelsel.

De genocide in Gaza is een massale ramp die mensen invalide maakt. Meer dan 400 dagen van Israëliëse luchtaanvallen en constante grondaanvallen op dichtbevolkte gebieden hebben meer dan 22.500 mensen achtergelaten die verwondingen hebben opgelopen, die hun leven als invalide totaal hebben veranderd. Honderden mensen met handicaps die ze al hadden voor oktober 2023, zijn gedood of liggen nog steeds onder het puin. Negentig procent van de bevolking van Gaza is nu ontheemd, sommigen zijn zelfs meer dan twintig keer gevlucht.

Een Palestijnse man trekt een gehandicapte vrouw in een rolstoel langs het puin van een huis dat is verwoest door een Israëliësch bombardement in Khan Younis, in de zuidelijke Gazastrook op 26 september 2024 [Hatem Khaled/Reuters]

Herfstlicht

Door Jacqueline E. van der Waals
uit: Laatste verzen 1923

Vreemd, dat boom en tak zoo
stil staan
In het gouden licht vandaag,
Dat de bladertjes zoo stil gaan,
't Een na 't ander, naar omlaag.

Dat het zonlicht zoo voorzichtig
Door de ijlheid straalt van 't lof,
En het groene blad doorzichtig
En veel eed'ler maakt van stof,

Dat het windje in de twijgen
Zoo behoedzaam gaat te werk
En alleen wat blaadjes zijgen
Doet op 't pad en 't bloemen-
perk,

Zonder 't wazig diep te raken
Waar de groene schemer
blauwt,
Of den goudglans schuw te ma-
ken
In het ijlbebladerd hout,

Of te roeren aan den vijver,
Waar zeer statiglijk en traag
Twee voorname zwanen drijven
Met hun spiegelbeeld omlaag,

En wat late najaarsrozen,
Als bewasemend amethyst,
Al den weemoed van hun broze
Schoonheid heffen in den mist.